

Пројекат финансира
Европска унија

 ПРАВОСУДНА
АКАДЕМИЈА

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО
ПРАВДЕ

Осман против Уједињеног Краљевства

Изјава о ограничењу одговорности. Ова публикација је израђена уз помоћ Европске уније. Садржај ове публикације искључива је одговорност пројекта „Подршка Европске уније Правосудној академији“ и ни у ком случају не одражава ставове Европске уније.

АНАЛИЗА ПРЕСУДЕ

Нема повреде позитивних обавеза у погледу заштите права на живот када надлежни органи нису имали довољно основа за сумњу да постоји реална опасност по живот чланова породице подносиоца представке (није утврђена повреда члана 2 Конвенције)

Осман против Уједињеног Краљевства¹

БРОЈ ПРЕДСТАВКЕ: 23452/94, ПРЕСУДА ВЕЛИКОГ ВЕЋА ОД 28.10.1998.

¹ Osman v. the United Kingdom.

СЕНТЕНЦА:

Позитивна обавеза државе да заштити животе лица под својом надлежношћу активира се онда када конкретне околности појединог случаја указују на то да неко лице представља реалну и непосредну опасност било за живот неког одређеног лица било за друштво у целини. Када околности конкретног случаја указују на постојање такве опасности, надлежни органи дужни су да предузму све расположиве мере којима може да се спречи наступање те опасности.

ЧИЊЕНИЧНИ ОПИС:

Подносиоци представке су мајка и син чија је породица била жртва душевно оболелог појединца који је убио њиховог супруга односно оца и ранио сина (другог подносиоца представке). Други подносилац је ишао у школу у којој му је учитељ био човек који је развио непримерена осећања према њему. Непримерено понашање учитеља према другом подносиоцу приметили су најпре други учитељи и родитељи. Директор школе о томе је обавестио и полицију. Учитељ је ширио непримерене гласине о другом подносиоцу, пратио га, давао му поклоне, фотографисао га, претио његовом пријатељу, а биле су присутне и сумње да је с тим у вези писао и непримерене графите по школи, као и да је украо документе о другом подносиоцу. Учитељ је касније променио име у име веома слично другом подносиоцу. Иако је други подносилац је због ових догађаја променио школу, инциденти су се, међутим, и даље дешавали. Сprovedено је психијатријско вештачење учитеља којим је утврђено да његово понашање представља разлог за забринутост, иако се не ради о психички оболелом лицу. Учитељ се, након што је био отпуштен, запослио у другој школи. То, међутим, није довело до промене његовог

понашања. У више наврата непознато лице је нанело штету на кући и аутомобилу породице подносилаца а баш у то време је учитељ више пута био виђен у близини куће подносиоца. На крају је учитељ пуцао у оба подносиоца, ранивши сина, док је отац подлегао задобијеним повредама. Услед неурачунљивости изречена му је мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи на неодређено време. Након овог догађаја подносиоци су поднели тужбу против представника полиције због испољеног немара. Њихова тужба је, међутим, била одбијена на основу претходне праксе према којој представници полиције уживају имунитет.

НАЧЕЛА ЕВРОПСКОГ СУДА:

Члан 2 Конвенције обавезује државе не само да се суздрже од радњи којима њихови органи могу да повредe нечије право на живот, већ и да предузму примерене мере ради заштите живота лица под њиховом надлежношћу од трећих лица. Та се обавеза не односи само на успостављање кривичноправног оквира у смислу прописивања кривичних дела и поступка за гоњење и кажњавање наводних учинилаца, већ и на успостављање механизма за спровођење закона. Дакле, члан 2 Конвенције од држава захтева испуњење позитивних обавеза да предузму превентивне мере ради заштите угрожених лица чији је живот у опасности.

Позитивне обавезе заштите нису, међутим, апсолутне већ се њихово активирање процењује према околностима сваког појединог случаја, водећи рачуна о тешкоћама у вези са управљањем савременим друштвом, расположивим ресурсима у том погледу, те непредвидљивости људског понашања које онемогућује да се унапред утврди баш сваки постојећи ризик и опасност за нечији живот.

Да би могло да се сматра да је држава пропустила да испуни своје позитивне обавезе из члана 2 Конвенције мора да се претходно утврди да су надлежни органи у релевантно време заиста знали или бар морали да знају да постоји стварна и непосредна опасност за живот одређеног лица која прети због инкриминисаног поступања трећег лица, а да нису предузели могуће мере које су разумно могле да спрече наступање те опасности. При том пропуст надлежних органа да препознају и утврде постојање стварног ризика не мора да буде последица немара или намерног непоштовања дужности заштите живота.

ПРИМЕНА НАЧЕЛА НА ЧИЊЕНИЦЕ КОНКРЕТНОГ ПРЕДМЕТА:

На основу околности конкретног предмета Суд је закључио како првобитне информације које је школа пренела полицији о узнемиравајућој повезаности коју је учитељ показивао према другом подносиоцу није била довољна да се активира позитивна обавеза државе. Та је повезаност била забрињавајућа са становишта професионалности учитеља, међутим, ништа није указивало на то да учитељ представља било какву опасност по другог подносиоца, посебно с обзиром да није било никаквих доказа да је управо учитељ био одговоран за графите по школи и крађу докумената. Штавише, психијатријско вештачење учитеља показало је да он нема душевних сметњи, те му је чак омогућено да се запосли у другој школи. Надаље, ни један од догађаја који су били усмерени против имовине породице подносилаца не може да се протумачи као да представља претњу по живот чланова њихове породице.

Суд је због тога закључио да није могуће утврдити да је у било ком тренутку полиција требало да зна да учитељ представља реалну опасност по чланове по-

родице подносилаца. Чак и да су биле предузете одређене радње као што је претресање куће учитеља, након појављивања графита по школи, не значи да би те радње довеле до утврђивање његове одговорности за неко кривично дело, као ни до изрицања мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи. Потребно је нарочито имати у виду да представници полиције морају да извршавају своје обавезе на начин који је у складу са обавезом заштите права појединаца, укључујући и поштовање претпоставке невиности. Будући да је у околностима конкретног случаја став надлежних органа да учитељ није представљао стварну и непосредну опасност за породицу подносилаца био разуман, не може да се закључи да је држава пропустила да изврши своје позитивне обавезе из члана 2 Конвенције.

КОМЕНТАР:

У пресуди *Осман* Суд је успоставио начело према којем позитивна обавеза заштите живота постоји када неком идентификованом лицу прети реална и непосредна опасност од трећег лица.

У нешто новијој пракси у предмету *Бљакај и др. против Хрватске (Bljakaj and Others v. Croatia, бр. 74448/12, од 18.09.2014)* Суд је овај принцип додатно проширио на начин да је исти примењен и на ситуацију када неко идентификовано лице представља општу опасност за околину, односно опасност за друга лица чији идентитет не мора да унапред буде познат. Тај се предмет односи на догађај у којем је алкохоличар убио адвокатицу која је његову супругу заступала у бракоразводној парници, иако надлежни органи раније нису имала сазнања о томе да би он могао да представља опасност за адвокатицу. У тој је пресуди Суд сматрао да су домаћи органи тужене државе из општег понашања и

начина живота убице могли и требало да знају да он представља опасност за друштво у целини, али нису предузели све мере које домаће право предвиђа како би спречиле наступање те опасности.

Међутим, без обзира на то да ли се ради о ситуацији у којој је претња постојала у односу на неко конкретно лице или у односу на друштво у целини, питање да ли су надлежни домаћи органи знали за опасност коју неко лице представља процењује се према околностима конкретног случаја. Конкретно, то значи да су домаћи органи који су надлежни за спровођење закона, превасходно полиција, дужни да пажљиво размотре сваки догађај са којим су упознати, а који потенцијално указује на могућност наступања насиља.

ПОДРШКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ ПРАВОСУДНОЈ АКАДЕМИЈИ
Теразије 8/1, 11000 Београд, Србија

Т: +381 11 3023 866

Ф: +381 11 3023 877

info@jap.rs

**BRITISH
COUNCIL**

Пројекат спроводи конзорцијум
који предводи British Council